

A hazai matematikai élet szenzációja, hogy *Elias Steinnel* megosztva, *Lovász László* akadémikusnak, az ELTE és a Yale University oktatójának ítelték oda az 1999. évi matematikai Wolf-díjat. Közismert, hogy matematikai Nobel-díj nincs, így a szakma a négyévenként kiosztott Fields-érmet, illetve a Wolf-díjat tekinti legmagasabb elismerésének. Az előbbivel szemben sokak kifogása a negyvenéves felső korhatár (ami a négyéves szünetek miatt általában tovább szűkül) és a tendencia, hogy csak a matematika fontosabbnak tekintett ágainak művelőit díjazzák. Ezeket a hiányosságokat látszik orvosolni a Wolf-díj. *Ricardo Wolf* (1887–1981) vegyész, több évtizedes kísérletezés után megoldotta a vasolvasztás egyik problémáját. A német származású, Kubába emigráló, végül Izraelben letelepedett milliomos feleségével (a húszas évek híres teniszbajnokával) díjakat alapított a mezőgazdaság, a kémia, a matematika, az orvostudomány, a fizika és a művészetek terén kiemelkedő alkotók számára. A díj összege szakterületenként 100 000 dollár, amit több díjazott esetén egyenlően osztanak meg. A díjat minden év májusában, Izrael fennállásának évfordulóján (idén május 2-án) a Kneszetben adja át Izrael elnöke. A díjat általában híres, tekintélyes életművel rendelkező, idősebb tudósok kapják, így például az örökké vándorló *Erdős Pál* (1913–1996) 1984-ben. Magyar származású kitüntetett *Lax Péter* (New York), a fizikus *Telegdi Bálint* vagy a zeneszerző *Ligeti György*. Lovász életművének elismerését bizonyítja, hogy ő majdnem minden díjazottnál fiatalabban nyerte el a kitüntetést. Egy korábbi „fiatal” díjazott a Fermat-sejtést megoldó *Andrew Wiles* volt, aki – kora miatt – már lemaradt a Fields-éremről.

Lovász László 1962–66 között a Fazekas Mihály Fővárosi Gyakorló Gimnázium legendás matematika tagozatos osztályába járt, ahol osztálytársai között számos igen tehetséges és kiváló akadt: *Pósa Lajos*, osztálytársainak és az azóta következő nemzedékek kiváló tanára, a szenvedélyes tehetséggondozó; *Laczkovich Miklós*, ma már akadémikus, a valós függvénytan egyik legnagyobb szakértője, aki a „kör modern négyszögesítése” megoldásával világhírt szerzett. De sorolhatnám a többieket is, akik sikeres versenyzőkből kiváló pedagógusokká, elismert matematikusokká váltak: a feledhetetlen *Baranyai Zsolt*, *Berkes István*, *Major Péter*, *Lippner György*, *Loparits (Szeredi) Éva*, *Pelikán József*, *Vesztergombi Katalin*. A tehetséges diákokkal kitűnő tanárok, köztük *Rábai Imre* matematikatanár és *Komlós Gyula* osztályfőnök foglalkoztak.

Lovász páratlan képességei már itt megnyilvánultak: elképesztő gyorsasággal oldotta meg az „olimpiai szakkör” legnehezebb feladatait is, nem csoda, hogy – *Reiman István* kiváló felkészítése után – végig kitűnően szerepelt a nemzetközi Matematikai Diákolimpiákon és valamennyi más matematikai versenyen is. Ezek közül az 1966-os TV-vetélkedőn, a „Ki Miben Tudós” matematikaversenyen elért első helye volt a leglátványosabb: egy ország ismerte meg a Fazekas Gimnázium 18 éves diákját. Azt nem tudták, hogy ekkor már alkotó matematikus volt.

Mondanom sem kell, a KöMaL-nak is sikeres megoldója volt. De a lap másként is mély hatást tett rá: ő maga írja le a KöMaL 1993/10. jubileumi számában, milyen döbbenetes, varázslatos élmény volt számára Erdős¹ Erdős Pál: Néhány elemi geometriai problémáról, KöMaL, 1962/5. 193–201. o. egy cikkének elolvasása – talán ez volt az a pillanat, amikor a matematika végleg rabul ejtette. Ugyancsak meghatározó olvasmánya volt *Erdős Pál* és *Surányi János*: „Válogatott fejezetek a számelméletből” című könyve; a szerzőkkel és a magyar matematikai élet jeles képviselőivel: *Gallai Tiborral*, *Péter Rózsával*, *Hajnal Andrásal* az osztály is hamarosan megismerkedett.

Lovász érdeklődési területe, stílusa hamar kialakult. Tanárai, barátai hatására az akkor robbanásszerűen kifejlődő és akkor is, azóta is magyarok által erősen művelt kombinatorikát választotta kutatása fő területének. Tehetsége univerzális: az igen nehéz, egyetemi Schweitzer-versenyen évről évre bebizonyította, hogy a matematika minden ágában elegánsan tud mély és nehéz problémákat megoldani. Ez a tudása, képessége később nagyban segítette, hogy a matematika számos ágát (valószínűségszámítás, lineáris algebra, geometria, algebrai topológia stb.) alkalmazza kombinatorikai problémák megoldásában. Így tudott hozzányúlni sok nehéz kérdéshez, s a Wolf-díj éppen azt ismeri el, hogy ily módon forradalmasította e területet.

Az ELTE-n eltöltött egyetemi diákévek (1966–71) után Lovász az ELTE, a JATE, majd ismét az ELTE oktatója lett. Érdeklődése ekkorra már újabb területek: a számítógépek fejlődése nyomán kialakult algoritmuselmélet, a számítógéptudomány felé fordult. Lovásznak nagy szerepe van abban, hogy e diszciplína a matematika mély eszközeit használó tudománnyá vált, közvetlen és közvetett tanítványai ma a világ sok egyetemén megbecsült oktatók. Elsősorban még mindig a kombinatorika érdekli, de most már algoritmikus szemléletmóddal, ami a véges struktúrák tulajdonságain túl azt is vizsgálja, hogyan lehet megismerni azokat.

A kiváló tudós nagyszerű pedagógus is: szívesen mutatja meg fogásait és páratlan képességgel tudja elmondani egy-két mondatban egy megoldás „trükkjét”. Mindig szívesen dolgozta fel a friss eredményeket, számos könyvet írt. Ezek közül talán a legsikeresebb a közelmúltban magyarul is megjelent kombinatorikai feladatgyűjtemény² Lovász László: Kombinatorikai problémák és feladatok, TypoTeX Kiadó, 1999., amiből az 1979-es angol nyelvű kiadása óta nemzedékek tanulnak. Ez a könyv majdnem teljesen összefoglalta a kombinatorika akkori állását, tankönyvként pedig rendkívüli hatást gyakorolt a további fejlődésre.

Lovász, mint a legtöbb kiváló magyar matematikus, sokat utazott, többször töltött fél-egy évet külföldön, 1987-től a Princeton Egyetemen részidős munkát vállalt, jelenleg pedig a Yale Egyetem professzora. Ha kötöttségei engedik, igyekszik hazalátogatni, s ha csak néhány hétre tud jönni, koncentrált „minikurzusokon” ismerteti a tudomány újabb nehéz módszereit, amelyek az ő kezében valahogy mindig egyszerűnek, természetesnek tűnnek.

A kombinatorika megújítóját, számtalan probléma sikeres megoldóját nem kerülte el az elismerés. Negyedéves egyetemi hallgatóként kandidátus, 31 évesen már az MTA levelező, majd 36 évesen rendes tagja. 1985-ben Állami

díjat, 1998-ban a Magyar Köztársaság Érdemrend középkeresztjét kapta. Számos külföldi kitüntetése is van, jónéhány egyetemen díszdoktor, két ciklusban a Nemzetközi Matematikai Unió (IMU) Végrehajtó Bizottságának választott tagja. Méltán koronázza meg eddigi életpályáját a Wolf-díj, amelyhez mi is gratulálunk.

Komjáth Péter